

Javnaðarflokkurin

Løgtingið

Løgtingsmál nr. 30/2013: Uppskot til samtyktar um upptøku í ALS eftir loknan lestur

Uppskot til samtyktar

Heitt verður á landsstýrismannin í vinnumálum um at fyrireika og leggja fyri Løgtingið lógaruppskot, ið ger tað møgulegt hjá føroyskum lesandi í Føroyum og úti í heimi at koma í ALS eftir loknan lestur.

Viðmerkingar:

Eitt tað størsta vandamálið í okkara samfelag er tann ovurstóra fráflytingin. Fyri at fáa tamarhald á hesum vandamáli og at fáa fólk at verða verandi í Føroyum, er tað umráðandi, at forðingar í føroyskari lóggávu verða tiknar burtur. Bæði fólk, ið taka hægri útbúgving her heima og aðrastaðni, mæta forðingum í sambandi við upptøku í ALS-skipanina, um tey ikki fáa starv beint eftir loknan lestur.

Ein stór forðing hjá teimum, ið hava lokið útbúgving, er, at tey ikki hava móguleika at innlima seg í ALS, meðan tey søkja sær arbeiði. Skipanin í okkara grannalondum er soleiðis háttað, at lesandi kunnu innlima seg í ein a-kassa eftir loknan lestur. Í Danmark t.d. kunnu lesandi í seinasta lagi 14 dagar eftir, at tey hava fingið prógv, innlima seg í ein a-kassa og fáa útgaldið eina upphædd á 657 krónur pr. dag ella 14.144 kr. um mánaðin í mesta lagi í 2 ár. Henda upphædd er lægri enn tann upphædd, tey, ið eru arbeiðsleys, fáa. Arbeiðsleys fáa útgaldið 801 krónur pr. dag ella 17.355 kr. um mánaðin.

Meginreglan í ALS er, at viðkomandi hevur eitt útrokningargrundarlag, og at viðkomandi rindar inn í ALS. Sum áður nevnt, hava nógv lesandi arbeiði við síðuna av lestrinum, og eisini nógv av teimum, ið lesa uttanlands, arbeiða í Føroyum um summarið. Sostatt hava tey flestu lesandi goldið inn í ALS í styttri ella longri tíðarskeið, meðan tey hava nomið sær útbúgving.

Ein kundi hugsa sær, at tey lesandi ið komu inn í ALS, tey í Føroyum, og tey uttan úr heimi, fáa eina sámiliga upphædd, ið ger tað møgulegt at klára seg í eitt avmarkað tíðarskeið.

Upphæddin eigur at verða sett í mun til aðrar veitingar hjá ALS, og tíðarskeiðið kundi t.d. verið 1 ár. Nógv lesandi arbeiða, meðan tey lesa, ein móguleiki kundi tí verið at inntøkan seinastu 12 mánaðirnar taldi við sum útrokningargrundarlag. Meginreglan má tó vera eitt minsta útgjald fyri øll.

Henda skipan hevði bæði gjørt tað liviligt hjá teimum lesandi í Føroyum – so at tey ikki flyta av landinum – umframt at tað hevði eggjað teimum uttanlands at flutt heim.

Móguleikin at fáa eitt arbeiði í Føroyum skuldi, tá til stykkis kemur, verið størri, tá ið viðkomandi eru stødd í Føroyum, enn um søkjast skal uttanlands frá.

Ein vansi við onga skipan at hava í Føroyum fyri hesum yrkisbólkinum er, at enn fleiri lesandi velja at búseta seg uttanlands eftir loknan lestur. Ofta fáa lesandi børn stutt eftir, at lesturin er liðugur, og verður ein tá noyddur at reiðrast uttanlands, eru sannlíkindi fyri, at tey seta kós heimaftur, verri, enn

um tey høvdu móguleikan at koma heim beinanveg. Tí eigur eisini at verða funnin ein loysn fyri henda yrkisbólk viðvíkjandi atgongd til barsilsskipanina.

Á sama hátt er hjá teimum, ið hava lokið útbúgving her heima. Mugu tey ganga arbeiðsleys uttan fíggarligan stuðul, er tað nærliggjandi, at tey leita sær av landinum, har tey hava fleiri móguleikar.

Við eini tílkari skipan kunnu vit, við at lata fólk fáa ALS gjald í t.d. 1 ár, fáa fleiri borgarar, ið koma at gjalda inn í skipanina eitt heilt arbeiðslív. Avbjóðingarnar í føroyska samfelagnum eru stórar, ikki minst er verandi fólkasamansetingin ein avbjóðing nógv ár fram. Tí eiga vit at gera alt, ið letur seg gera, fyri at fáa tær forðingar av vegnum, ið eru við til at økja ella fasthalda stóru fráflytingina.

Á Løgtingi, 8. oktober 2013

Eyðgunn Samuelson
tingkvinna